

САМОСТОЈНАТА изложба на Петар Хаџи Бошков која е составена од четириесеттина дела работени во метал и од една придржана колекција цртежи, ја организира Музејот за современа уметност на Скопје.

Љубитељството на Хаџи Бошков има два права, асоцијативен и апстрактен. Неговата асоцијативна пластика ја сочинуваат глави, торза и маски. Сите тие се разутат на едно засилено редуцирање на формата, но не само на формата спратена како надворешен објект, туку и како внатрешна независна маса. Според тоа, тој им е близок на оние вазари што ја даваат "активна смисла на материјата", а самият блок го сфаќаат како двојна можност: материјализација на површината (во модерно значење) и конкретизација на експрессијата.

Хаџи Бошков почнува од едно начело (које е веќе класично во европската уметност), од начелото на рамнотежата помеѓу полите и прашните простири. Тврдеште лека постои некој вид напон помеѓу надворешната форма — која им е потчинета на законите на светлината и средината, — и затворениот простор, е вистинскиот повод за таквиот начин на пајање. Значи проблемот има повеќе физикален (просторен) отколку психологички (духовен) карактер. Запито кога го решива тој проблем Хаџи Бошков, предавајќи глави, прикуден е да им ги одземе инициите физиогномски својства (очите, мосот,

Изложба на Петар Хаџи Бошков

ушите), така што автоматски ги умртвува, ги „обезбедува“. Лишени од инициите индивидуални компоненти, тие глави можеме да ги гледаме само како апстрактни објекти (или симболи) иако имаат надворешни фигурагравии белези.

Овие „глави“ се вкупност само изски. Меѓу нив и вистинските „маски“ не постои никаква подлабока разлика. Вклучането израз на маските е атрибут на примитивниот човек, и не може низ една маска да се изразат особините на цивилизираниот индивидуум: карактерот, движењето, волјата итн. Ако пак некој уметник бара вдлабчувајување на примитивните форми, не значи дека тој треба да остане на нивниот степен на исказувањето. Затоа е тешко да воспоставиме уметнички однос и со маските на Хаџи Бошков. Односно, не можеме да ја почувствуаме нивната намена.

Меѓутоа во своите „торза“ тој постигнува резултати чија вредност е ме-

спорна. Тука се ослободува од влијанијата кои порано му го потиснуваа изразот („глави“, „маски“), и веќе можат да се насетат индивидуални мисли и настројки што се развиваат автентично и сигурно, како последица на едно непосредно вдажновение.

Околу некој торза се гради известна конструкција од ситни плочи кои асоцираат на размествени блокови — на згради. Тоа се веројатно тема иницијирани од скопскиот земјотрес. Понекогаш тие се мошне интересно монтираат со главниот мотив, создавајќи визуела на тело кое лежи меѓу урнатини. Таквите надреалини односи на „торзата“ го забележуваат Хаџи Бошков необични ирреални концепции. Така во петнаесетина скулптури тој исклучиво им се подава на апстрактните решенија. Се забележува една несомнена лукчност и култура при изработката на овие творби, за кои сенак не може да се рече дека и припаѓаат токму на чистата пластика. Нивниот „декоративен

карактер ги подчрушува на една друга, на т. н. архитектонска пластика.

Но и кај нив се истакнува како до минантен однос почету подното и празниот простор. Тука, базирајќи се на скопските урнатини идејата му е многу пооправдана. Сенак ликовниот метод е ист: геометриското му претходи на органското, рационалното на емоцијното, шематското на спонтаното, и на крајот конструцијата Ја претходи на вистината. Затоа се добива впечаток дека при толкувањето на тие облици тој постга од мртвият резултат, а наод живиот пат кон него. (Впрочем — за „еволуција“ тука не може да се зборува, како што не може да се каже дека часоанчикот го симболизира времето, ако тој не работи.)

Некој од овие скулптури, — такви какви што се, го привлекуваат вниманието со нивното необично и рафинирано решение, како и со модерниот израз што исклучува од традиционалните граници на уметноста.

Делата на Хаџи Бошков секогаш можат да предизвикаат многу сериозни забелешки и реперкусии (особено поради развитите тубести и авангардизми). — Но тоа е на крајот на краината случај со сите дела ком на извесен начин се издаваат од нивната условена и неуморлив средина.

Паскал Гиловски

Хаџи Бошков
20 VI - 1965